

GUIDE

för beställare

Spolning av avloppsledningar i mark och fastighet

Denna **Guide för beställare** har Sveriges Auktoriserade Spoltekniker tagit fram för att underlätta vid beställning av spoltjänster. Guiden är uppdelad i två delar - dels spolning av markförlagda avloppsledningar och dels spolning av avloppsledningar i fastighet.

Guide för beställare ger råd och tips om vad du ska tänka på när du beställer en spoltjänst, men tar också sikte på både beställarens och utförarens roll i sammanhanget.

SPOL anordnar utbildning och auktorisation inom spolning av både mark och fastighet och värnar alltid om att utföraren ska vara utbildad och auktoriserad. Allt för att säkerställa kvalitet och trygghet för beställaren/kunden.

På **SPOLS** hemsida www.stvf.se/spol hittar du våra medlemsföretag med auktoriserade spoltekniker. Vill du veta mer om **SPOL** eller har du frågor? Skicka ett mail till kontakt@ssttspol.se.

SPOL är en intressegrupp som startades under slutet av år 2020 inom SSTT (Scandinavian Society for Trenchless Technology).

Gruppen har som mål att höja kompetensnivån i spolbranschen, öka kunskapen om tekniken samt därigenom även positivt påverka utövarnas vardagliga säkerhet.

I spolteknikerns arbete med högtrycksspolning är det viktigt med relevant utbildning gällande arbetsmetoder, arbetsutrustningens användning, säkerhetsaspekter och arbetsmiljö. Genom att utbilda och auktorisera kan vi gemensamt verka för en tryggare arbetsmiljö.

INLEDNING - KORT OM JURIDIKEN

Vattentjänstlagen

Lagen om allmänna vattentjänster - vanligtvis kallad Vattentjänstlagen - reglerar förhållandet mellan kommunen, huvudmannen och brukaren. Det finns rättigheter och skyldigheter för alla parter. Vattentjänstlagen syftar till att säkerställa att vattenförsörjning och avlopp ordnas i ett större sammanhang. Lagen är en så kallad speciallag vilket innebär att när en fråga är reglerad i Vattentjänstlagen gäller dessa regler före allmänna lagar som kommunallagen eller skadeståndslagen. Det är endast då en fråga inte är reglerad i Vattentjänstlagen som annan lagstiftning kan göras gällande.

Fyra grundläggande vattentjänster

De fyra grundläggande vattentjänsterna är:

Vatten - avser vår dricksvattenförsörjning.

Spillvatten - hantering av det förorenade konsumtionsvattnet (avlopp).

Dagvatten fastighet - vatten (regnvatten) som rinner av från en byggnad.

Dagvatten gata - vatten (t ex regnvatten) som rinner av från mark.

Förbindelsepunkt

Gränsen mellan den allmänna VA-anläggningen och fastighetens VA-installation kallas förbindelsepunkt. Förbindelsepunkten ligger normalt 0,5 m utanför tomtgräns. Om dessa anordningar ska öppnas, ska detta förankras och godkännas utav VA-huvudmannen först.

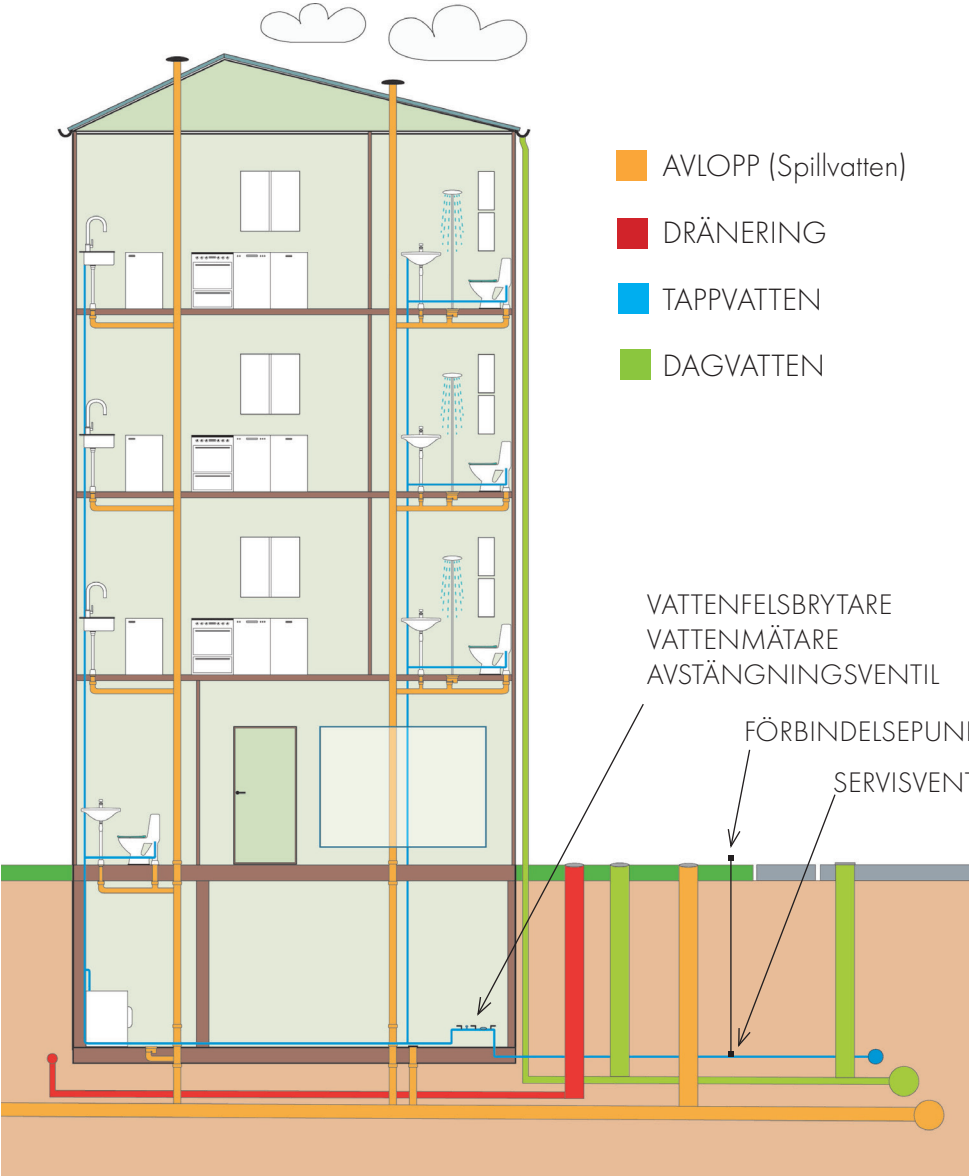
Dess kanske viktigaste funktion är att den markerar den rättsliga gränsen mellan den allmänna anläggningen och fastighetens installation.

Se skiss på nästa sida.

Länk till Vattentjänstlagen

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-2006412-om-allmanna-vattentjanster_sfs-2006-412/

SKISS FÖRBINDELSEPUNKT

SLAM 21

SLAM 21 från Sveriges Åkeriföretag, reglerar villkor för tjänster som högtryckspolning, torrsugning, slamsugning, tankrengöring och hantering/transport av slamavfall. Som beställare (t ex kommun eller ledningsägare) är nedanstående nyckelpunkter viktiga.

Beställarens skyldigheter: Du måste ge korrekt information om platsen, risker och material (t ex farliga ämnen), samt säkerställa säker åtkomst och arbetsförhållanden. Brister kan leda till extra kostnader eller skadeståndsansvar.

Entreprenörens ansvar: Arbetet ska utföras fackmannamässigt och i ditt intresse. Entreprenören ansvarar inte för indirekta skador (t ex produktionsbortfall) om inte uppsåt eller grov vårdslöshet föreligger.

Ansvarsbegränsning: Entreprenören ansvarar inte för skador från befintliga defekter i ledningar eller oförutsedda förhållanden. Ersättning är begränsad till max sex (6) prisbasbelopp.

Reklamation: Fel eller skador ska rapporteras skriftligt inom 10 dagar efter att du märkt dem.

Force majeure: Avtalet kan hävas vid händelser utanför kontroll (t ex strejk, pandemi, vägavstängning).

Twister: Avgörs i svensk domstol, om ej annat avtalats.

Farligt avfall: Du ansvarar för att tillhandahålla korrekt dokumentation för farligt avfall eller gods enligt lag.

OBS! *SLAM 21 gäller inte konsumenter; då träder Konsumenttjänstlagen i kraft istället.*

Länk till SLAM 21

<https://www.akeri.se/produkter-och-tjanster/juridiskt-stod-for-akerinaringen/allmanna-bestammelser>

Länk till Konsumenttjänstlagen

<https://www.konsumentverket.se/lagar/konsumenttjanstlagen-konsument>

AUKTORISERAD SPOLTEKNIKER - ETT KRAV FÖR BRANSCHEN

Genom att kräva att den som spolrar dina ledningar är utbildad via SPOL, som genom sin auktorisation för tekniker säkerställer enhetlighet och professionalism, bidrar du till en sund utveckling av branschen. Auktorisationen ger dig som beställare trygghet i att spolteknikern som utför arbetet har genomgått utbildning, avlagt tentamen och har dokumenterad arbetslivserfarenhet inom branschen om minst ett år. Detta garanterar en viss nivå av kunskap om arbetets utförande.

Auktorisationen är personlig och för att bli godkänd vid SPOLs tentamen krävs minst godkänt resultat i samtliga nedanstående kunskapsområden. En SPOL-auktoriserad teknikers auktorisation är, tillsammans med kravet på aktuellt medlemskap i organisationen, giltig i fem år från utfärdandet. Därefter krävs en ny tentamen för att förlänga auktorisationen för en ny period.

Vad innebär en SPOL-auktoriserad spoltekniker?

Auktorisation innebär dokumenterad kompetens inom följande kunskapsområden:

- Syfte, planering och beställning.
- Spolning, dokumentation och efterarbete.
- Tilläggsarbeten.
- Juridik (anpassad efter arbetets art).
- Systemuppbyggnad och ritningsläsning.
- Arbetsmiljö och miljöpåverkan.
- Minst ett års arbetslivserfarenhet.

Så här dokumenteras spolteknikerns resultat:

- Spolteknikerns provresultat registreras i en databas.
- Efter uppfyllda krav utfärdar SPOL ett intyg för SPOL-auktoriserad spoltekniker.
- Utfärdad auktorisation registreras i ID06-systemet.

ID06

Du kan ladda ned appen ID06 Status Control och kontrollera att företaget är anslutet till ID06. Du får verifierat att utförarens ID06-kort är giltigt samt se statusen på utförarens utbildningar.

Säkerhet och miljö:

En SPOL-auktoriserad tekniker har genomgått utbildning och avlagt tentamen med minst godkänt resultat i ämnet arbetsmiljö och miljöpåverkan. Utbildningen omfattar både teori och praktik.

Intressegruppen SPOL arbetar aktivt för att skapa en säkrare arbetsmiljö för spoltekniker samt för att sprida kontinuerlig information och kunskap om positiv miljöpåverkan.

HAR DU ETT BESTÄLLARANSVAR?

Att utföra spolningstjänster omfattas av lagar och regler och som beställare - oavsett om du representerar en kommun, ett fastighetsbolag, en bostadsrättsförening, en samfällighet eller är en privatperson - har du ett ansvar för att entreprenören följer dessa. Gör entreprenören inte det kan det leda till säkerhetsrisker, arbetsmiljö- och miljöskador som i förlängningen kan få juridiska konsekvenser och orsaka besvärliga försäkringsärenden.

Kvalitet för dig som beställare

Genom att kräva att spolarbeten utförs av en SPOL-auktoriserad tekniker får du en bekräftelse på att arbetet utförs av en tekniker med dokumenterad kunskapsnivå inom yrket. Kontrollera därför alltid att:

- den anlitade teknikern är kvalificerad och behörig.
- utförandet uppfyller aktuella säkerhets- och miljökrav.

Vill du kontrollera giltigheten för en SPOL-utfärdad auktorisation?

Längst ned på intyget finns ett unikt dokumentnummer. Skicka detta, tillsammans med uppgift om vem intyget gäller, till kontakt@ssttspol.se med din förfrågan.

SYFTET ATT SPOLA EN RÖRLEDNING

Enligt Plan- och bygglagen (PBL) är ledningar byggnadsverk och i lagen finns krav på underhåll av dem så att de uppfyller sitt ändamål. Spolning och rensning av rörledningar måste därför göras vid upprepade tillfällen under en avloppslednings levnadstid.

Syftet med att spola en ledning kan kategoriseras enligt nedan:

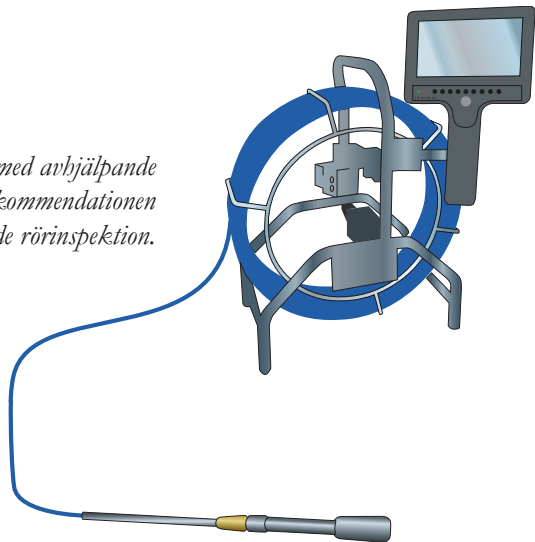
- spolningen är förebyggande.
- spolningen är avhjälpande.
- spolningen görs inför slutbesiktning/garantibesiktning av nya ledningar.

Markförlagda ledningar bör spolas vart tionde år. I ledningar i fastighet är intervallet kortare och där bör spolning ske kring vart femte år. I båda fallen rekommenderas en rörinspektion i samband med spolningen.

Avhjälpande spolning gäller vid akuta stopp samt återkommande driftstörningar. Här är rekommendationen också en vidhängande rörinspektion.

Nylagda ledningar - gäller både mark och fastighet - ska spolas och rensas inför rörinspektionens slutbesiktning.

I samband med avhjälpande spolning är rekommendationen också en vidhängande rörinspektion.

ATT BESTÄLLA SPOLNING AV MARKFÖRLAGDA LEDNINGAR

Nedan beskrivs vad som behöver föregå en spolning av ledningarna samt för- och tilläggsarbeten. Finns ramavtal som grund görs ett avrop från detta eller så ska det ingå i upphandlingsunderlaget (beställningen).

PLANERING

Tänk först igenom vad syftet är med spolningen.

Gå sedan igenom nedanstående frågeställningar:

- Vilka ledningar ska spolas?
- Hur ser tillgången på vatten ut?
- Finns misstanke om att ledningarna är i så dåligt skick att de kanske inte klarar en högtrycksspolning?
- Vart ska uppsuget material transporteras?
- Behöver specifika krav ställas?
- Specifikt för området - förorenat sediment, ledningarna i gammal deponi och risk för explosion, etc?
- Behövs trafikplaneringsplan (TA-plan)?
- Behövs flödesåtgärder?
- Är brunnar åtkomliga?
- Behövs information till andra parter än beställare och utförare - t ex berörda fastighetsägare, reningsverkspersonal, pumpstationsansvarig m fl?
- Finns behov av ett startmöte för beställare och utförare?
- Hur ska återrapportering ske?

UNDERLAG

- Finns tydliga kartor och ritningar över det akutella området?
- Finns uppgifter om material och dimensioner på ledningarna som ska spolas?
- Övriga underlag (information) som är relevanta för spolteknikern - t ex återkommande problem, reparationer, risker, etc?

FÖR- OCH TILLÄGGSARBETEN

Ska för- och tilläggsarbeten utföras, t ex rörenspektion, rotskärning, ledningsspårning, relining eller annan infrastruktur måste detta samordnas och koordineras med spolteknikern. Läs mer om för- och tilläggsarbeten på sid 12.

ATT BESTÄLLA SPOLNING AV LEDNINGAR I FASTIGHET

Vid spolning av ledningar i fastighet är det viktigt att beställningen blir så tydlig som möjligt - allt för att undvika missförstånd mellan beställare och utförare.

Dialog mellan beställaren och utförare är särskilt viktigt rörande utrymmen med begränsad tillgänglighet, låsta utrymmen, tillgång till boendes lägenheter etc. Är spolningen förebyggande, är det en avhjälpande spolning eller ska den göras inför slutbesiktning av nya eller reoverade ledningar? Här följer korta beskrivningar av förutsättningar och beaktanden som bör klargöras när du beställer en spolning.

FÖRBEREDELSE INFÖR SPOLNING

Inspektion och behovsanalys

- Gemensam dialog emellan beställare/utförande företag av ritningar eller tidigare dokumentation.
- Utvärdering gällande behov av eventuell rörinspektion för konstaterande av ledningarnas skick samt lokalisering av eventuella blockeringar eller skador.

Riskebedömning

- Gemensam dialog emellan beställare/utförande företag, exempelvis identifiera risker - t ex kemikalier, gaser, slutna utrymmen och höga höjder.

Planering

- Dialog emellan beställaren/utförande företag gällande val av spolningsmetod - med varmt eller kallt vatten samt önskemål om fossilfri spolningstjänst.
- Planering av tidpunkt för utförandet av arbetet, för att minimera störningar och garantera tillträden till samtliga utrymmen.
- Tillgänglig kontaktperson hos beställaren och/eller fastighetsskötare då frågor kan uppstå under utförandet.

Information till berörda

- Information gentemot fastighetsägare, hyresgäster eller verksamheter om arbetet och eventuella störning - detta för att garantera tillträde.

AVSLUT OCH UPPFÖLJNING EFTER SPOLNING

Funktionstest

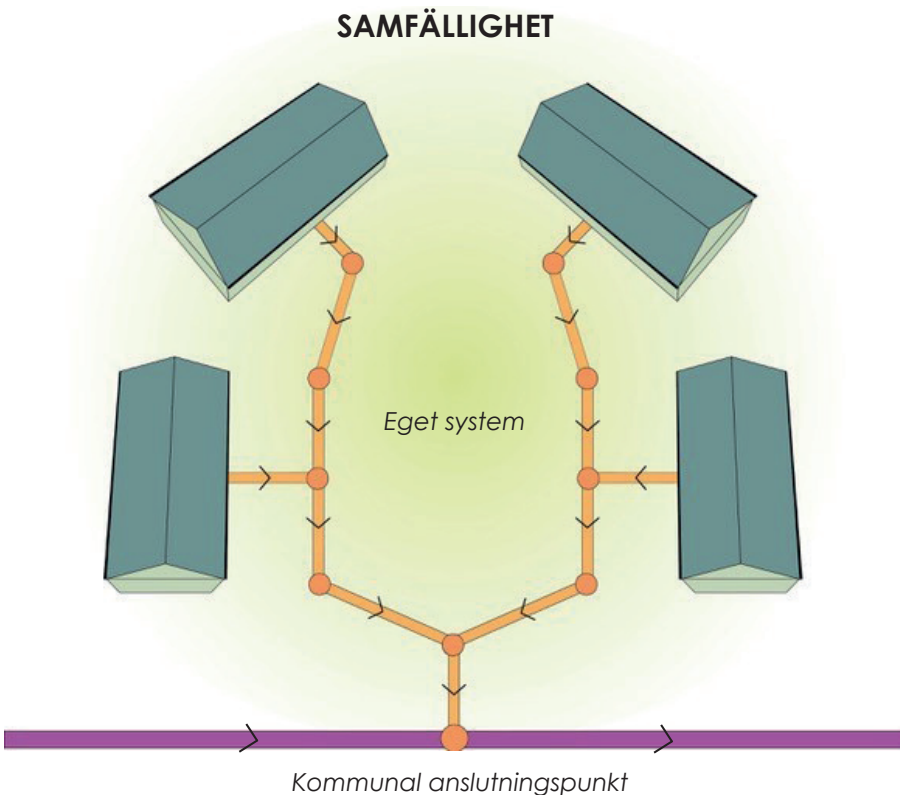
- Gemensam dialog emellan beställare/utförande företag om att avloppet fungerar som det ska (utvärdera behov gällande flödestest, eventuell ny rörinspektion).

Städning och återställning

- Rengöring och återställning av arbetsområdet enligt avtal.

Rapportering/ Dokumentation

- Utförande företag rapporterar vad som gjorts, var spolning utförts, eventuella problem eller skador enligt uppdragets avtal.

Ledningssystemet kan se olika ut beroende på vilken typ av fastighet du bor i. I exemplet ovan har samfälligheten ett eget system som kopplas mot den kommunala anslutningen.

TILLÄGGSARBETEN

Ska för- och tilläggsarbeten utföras måste detta samordnas och koordineras med spolteknikern. Nedan är exempel på tilläggsarbeten som kan förekomma vid beställning av spoltjänster.

ROTSKÄRNING

Rotskärning utförs för att rensa ledningar från främst rötter. Tjänsten tar även hand om påbyggnader/utfällningar av fett, kalk, rost, bly, bitumen med mera. Rotskärning görs mekaniskt med olika typer av kedje-/kättingfräsar eller med roterande vattenfräsar. För bästa kontroll och resultat bör arbetet utföras tillsammans med en rörinspektion.

ÖVRIGA TYPER AV SPOLNINGAR SOM TILLÄGGSTJÄNST

- Spolning av hela servisledningen eller fram till tomtgräns.
- Tömning sandfång/rännstensbrunnar.
- Rengöring av brandposter, vattenventiler, luftarbrunnar, ventilbrunnar (fjärrvärme) och backventiler (dag/spill).

LEDNINGSSPÅRNING

Ledningsspårning utförs antingen okulärt med spårfärg/rök eller med elektronisk sökutrustning och kan med fördel göras i samband med tjänsten rörinspektion.

Rök kan vara ett tidsbesparande alternativ vid akut sökning efter felkopplingar såsom dagvatten/dräneringsvatten kopplat till spillvattnet då detta alternativ är mindre beroende av tjänsten rörinspektion under utförandet.

Mer information om rörinspektion, läckagekontrollerande arbeten och schaktfria metoder för ledningsnät finns på www.stvf.se, www.stlk.se och www.sstt.se

VIKTIGT MED DOKUMENTATION

Efter en utförd spolning är det av värde att beställaren får dokumentation över utfört arbete. Branschen har inte satt någon standard för hur dokumentationen ska se ut och därmed finns heller ingen kravställning, men SPOL rekommenderar att dokumentation överlämnas vid slutfört arbete.

På sidorna 18 och 19 kan du se exempel på hur en dokumentation kan se ut. Denna kan överlämnas i pappersform eller digitalt - allt utifrån kundens önskemål. På vår hemsida www.stvf.se/SPOL hittar du dessa exempel på blanketter.

MILJÖPARAMETRAR

Tanken med miljöparametrar är att synliggöra specifika mätvärden eller indikationer som du som beställare kan använda för att följa upp miljö- och hållbarhetspåverkan.

Nedan är en enkel uppställning över parametrar som en beställare kan ställa krav på att utföraren ska kunna redovisa.

Dokumentation för miljöparametrar							
Fordon	Typ av bränsle	Bränsleåtgång	Arbetstid	Antal drag	Meter ledning	Vattenåtgång	Datum
Operatör:							
Företag:							

CHECKLISTA FÖR BESTÄLLARE

SPOLNING AV MARKFÖRLAGDA LEDNINGAR

Syfte med spolningen

- Förebyggande Avhjäljande Annan - ange orsak här nedan

Planering

Vilka ledningar ska spolas, vilka brunnar ingår? Enligt bifogat material

Ska serviserna spolas?

- Till förbindelsepunkt Även privat del

Vilka förarbeten behövs?

- Flödesätgärder Rörinspektion

Övrig rensning, t ex rotskärning

Vilka tillägsarbeten behövs?

- Rotskärning Mekaniskt/vatten Spolning serviser

Spårning av ledningar Tömning sandfång

Övrigt (brandpost, rensbrunnar, luftar mm)

Är det något specifikt med området, t e x risk för förorenade sediment?

OBS! Som beställaren bör du tydligt klargöra vem/vilka i den egna organisationen som har befogenhet att beställa extraarbeten samt hur dessa tillägsarbeten ska bekräftas.

Förberedelser

Innan spolning är det av värde att stämma av följande frågor - gärna i fält.

- Finns brunn? • Är den öppningsbar? • Hur är det med trafikintensiteten, går det att spola när som helst?
- Kan parkeringsplatser (parkerade bilar) försvåra spolningen? • Markslag och fastighetsägare - kan det bli problem med åtkomst?
- Berörda pumpstationer? • Stora flöden? • Finns annan utrustning placerad inom området, exempelvis flödesmätare och rättfällor? • Kända risker/problem?

MARKFÖRLAGDA LEDNINGAR

Underlag

Eventuella bilagor bifogas dessa punkter.

- Kartunderlag med punkt-id på samtliga brunnar Hantering av okända och dolda brunnar
- Sträckor där eventuella problem är noterade, som underlag för spoltekniker Hantering utav avfall
- Trafikförordningsplan Tillgång vattenposter/vattenhämningpunkter Dokumentation och återrapportering
- Övrigt _____

Spolningens omfattning

Spillvatten Dagvatten Kombinerad Antal meter ledning som ska spolas _____

Renspolning innan inspektion Ja Nej

Ska servisledningar spolas Nej Ja vissa (se karta) Ja alla Annan, se kommentar nedan

Genomförande

Startmöte med spoltekniker önskas Redovisningsmöte önskas

Beställning

Beställare _____

Kontaktperson _____

Kontaktuppgifter _____

Önskad prioritet Brådslande Normal Kan fördröjas Annan, se nedan

Önskat slutdatum _____

Övrig information

CHECKLISTA FÖR BESTÄLLARE

SPOLNING AV LEDNINGAR I FASTIGHET

Syfte med spolningen

- Förebyggande Avhjälpare Annan - ange orsak här nedan

Ange önskar typ av spolning

- Varmt vatten Kallt vatten Fossilfri spolning (eldrift)

Planering

Vilka ledningar inom vilka byggnader ska spolas?

- Kök Badrum Övrigt _____
- Vertikala samlingsledningar Horisontella samlingsledningar
- Markfärlagda ledningar utanför fastighet (byggnaden)
- Se bifogade ritningar/underlag

Vilka tilläggsarbeten behövs?

- Rotskärmning Fräsning (beläggningar o dyl) Övrigt _____
- Är det något specifikt med området, t ex risk för förorenade sediment?

OBST! Som beställare bör du tydligt klargöra vem/vilka i den egna organisationen som har befogenhet att beställa extraarbeten samt hur dessa tilläggsarbeten ska bekräftas. Det är även viktigt att informera om kontaktperson inom den egna organisationen för tillgång till stängda utrymmen.

Förberedelser

Innan spolning är det av värde att stämma av följande punkter.

- Finns rensluckor samt är de tillgängliga/öppningsbara
- Rensanordningar
- Finns en fastighetsskötare tillgänglig
- Parkerade bilar
- Tillgänglighet samtliga utrymmen
- Tydlig information om vem som tillhandahåller reparationsmaterial
- Trafikanordningsplan
- Kända risker/problem
- Historik kring tidigare problem gällande ledningarna
- Tillgång vatten

LEDNINGAR I FASTIGHET

Underlag

Eventuella bilagor bifogas dessa punkter.

- Ritningar Tidigare relevant dokumentation
- Ledningar där eventuella problem är noterade, som underlag för spoltekniker Hantering utav avfall
- Trafikförordningsplan Tillgång vattenposter/vattenhämtningspunkter Dokumentation och återrapportering
- Övrigt _____

Genomförande

Vem ansvarar för nyckelhantering? Utförare Beställare, ange namn och kontaktuppgifter nedan

Vem ansvarar för avisering? Utförare Beställare

Startmöte med spoltekniker önskas Redovisningsmöte önskas

Nedanstående person kontaktas om frågor uppstår under utförandet

Namn _____

Kontaktuppgift _____

Beställning

Beställare _____

Kontaktuppgifter _____

Önskad prioritet Brådskande Normal Kan fördröjas Annan, se nedan

Önskat slutdatum _____

Garanti vid spolning av kök

Övrig information

DOKUMENTATION LEDNINGAR I MARK

DOKUMENTATION AV SPOLADE LEDNINGAR I MARK

Stråcka nr	Startpunkt	Slutpunkt	Adress och ort	Material	Dimension	Anmärkning sediment	Anmärkning brunn	Tilläggsarbete	Sträcklängd	Datum
1	SNE-1	SNE-2	Storgatan, Storby	BTG	500	Normalt	Dålig betäckning	inga	300	2025-03-17
2										
3										
4										
5										
6										
7										
8										
9										
10										
11										
12										
13										
14										
15										
16										
17										
18										
19										
20										

Operatör Nils Nilsson

Företag Spol och MARK AB

DOKUMENTATION LEDNINGAR I FASTIGHET

DOKUMENTATION AV SPOLADE LEDNINGAR I FASTIGHET

Sträcka nr	Startpunkt	Slutpunkt	Adress	Plots	Material	Dimension	Tillägsarbete	Sträcklängd	Anteckningar/Övrigt	Datum
1	RENSKANSKÄLLING 1	AVGRÄNSNING 1	VILLAGATAN 3 VILLOBY	KÄLLINGÄNG	Gjutjärn	1,50	Inga	1,5	Inga	2025-03-27
2	RENSKANSKÄLLING 1		VILLAGATAN 5 VILLOBY	KÄLLINGÄNG					Ingen Ateromst. bom.	2025-03-27
3										
4										
5										
6										
7										
8										
9										
10										
11										
12										
13										
14										
15										
16										
17										
18										
19										
20										

Operatör Nils Nilsson

Företag Spol AB

SSTT är ett nätverk som framsynt och oberoende verkar i Sverige och Norge sedan 1989 för att underhåll, förnyelse samt nyanläggning av ledningsnät ska göras med smart, resurseffektiv och hållbar schaktfri teknik.

Schaktfria metoder minimerar utsläppen av koldioxid, minskar resursåtgången samt störningar på infrastruktur, samhällsservice, natur och handel. Läs mer om SSTT på www.sstt.se.

Denna guide är utgiven av
SSTT Service AB/SPOL
Gezelius väg 12
134 31 Gustavsberg
E-post: kontakt@ssttspol.se